

jazykový koutek

TERMÍN „ENHANCEMENT“

Je jistě zřejmé, že se nejedná o termín českého původu, avšak za 30 roků sporů, zdali je vhodný, nebo nikoliv, se stal zcela běžným a obecně užívaným. „Enhancement“ je výraz jednoznačný, jedním slovem vyjadřuje změnu, kterou se autoři upozorňují na jeho „nevhodnost“ pro užívání v českém jazyce, snaží nahradit opisem (jedno slovo nahradí celou větou), nebo výběrem několika dalších termínů, u kterých se snaží určit, které jsou více a které méně vhodné. Dle mého názoru tento postup přinese jen zhoršení orientace v odborné literatuře.

Trochu mě zaráží skutečnost, že sami autoři se nevypořádali podobným způsobem s termínem CT, u kterého myslím bylo zcela jasně dohodnuto, že se bude užívat názvu výpočetní tomografie a monografie nesou název například „Akutní CT mozku“ a ne „Akutní výpočetní tomografie mozku“, nebo „CT trávící trubice“ atd. Autorům rozumím a zcela s nimi souhlasím, termín CT „zdomácněl“ pro odbornou i laickou veřejnost a žádné nařízení to nezmění. Stejně bych ale postupoval i u termínu „enhancement“.

Naším cílem je se i přiblížit světu, každý z nás čte množství zahraniční literatury a stejně tak i v mezinárodních databázích si autoři, nehovořící českým jazykem, mohou vyhledat naše články (anglický souhrn), kde právě mezinárodně užívané termíny umožní základní orientaci v dané publikaci, a to je i jedním z cílů každého časopisu. Je třeba si uvědomit, co sami užíváme při popisu snímků, při vizitách, přednáškách, jestli opravdu dbáme na striktní překlady všeobecně používaných termínů (enhancement, scan, spin echo, gradient, CT), které sami čteme v anglosaské literatuře (která jistě vévodí v publikacích o zobrazovacích metodách). Alespoň za sebe mohu říci, že na našem pracovišti jsou tyto termíny již ustálené.

Možná bude lepší stále nehledat dokonalý český termín, když už jeden takový, i když „cizí“, máme. Kdyby stejně uvažovali lingvisté v době obrození, tak dnes říkáme pianu „klapkobřinkot“ a kapesníku „kapsonosoutřoplena“.

prof. MUDr. Zdeněk Seidl, CSc.

vedoucí oddělení MR

Radiodiagnostická klinika 1. LF a VFN, Praha

NEJČASTĚJŠÍ CHYBY VYSKYTUJÍCÍ SE V TEXTU PSANÉM NA POČÍTAČI

Je mnohdy udivující, kolik chyb se vyskytuje v textech psaných na počítači. Většina z nás používá textový editor Microsoft Word, který upozorňuje na překlepy, v anglické verzi i na další gramatické chyby. Následující přehled ale není o chybách gramatických, nýbrž o daleko častějších chybách „editorských“. Celou situaci nádherně shrnul při jedné z diskuzí o této problematice doc. Peregrin, když pravil: „Jsou lidé, kteří, když začnou psát článek, zapomínají, že na začátku věty se píše velké písmeno a na konci věty tečka.“ A já přidávám: „A za tou tečkou mezera.“

Jaké jsou (podle mé zkušenosti) nejčastější „editorské“ chyby:

Chybějící mezery: Interpunkční znaménka (, ; : ? !) se píší těsně za slovo, za nimi je vždy mezera. I za tečkou ve zkratkách je vždy mezera (J. A. Komenský, s. r. o.). Také matematické značky (+, –, = apod.) se píší s mezerami.

Přebývajících mezer mezi slovy: V textu pro účely publikace to nebývá problém, protože většina profesionálních editorských programů přebytné mezery odstraní při převodu dat z textového editoru. Přebývajících mezer proto „jenom“ špatně vypadají na vtištěném textu. Uvozovky se píší bez mezer těsně ke slovu: „uvozovky“.

Rozdílné znaky proti psaní na stroji: Číslovka 0 (nula) a velké písmeno O jsou dva rozdílné znaky (ve většině typů písem i jinak vypadají), stejně tak se místo čísla 1 nepíše malé l.

Závorky: Většinou se používají oblé závorky; jako závorka se rozhodně nepoužívá lomítka – (takto ano), /takto ne/. Pozor na mezery – závorky se píší bez mezer těsně ke slovu: (závorka). Tečka se píše za konec závorky (bez mezery), pokud je v závorce pouze část věty. Pokud je v závorce celá věta nebo více vět, píše se tečka před konec závorky (bez mezery). Příklad: Na radiologii se pracuje (pořád). (Na radiologii se pořád pracuje.)

Procenta: V češtině má rozdílný význam, jestliže se udělá nebo neudělá mezera mezi číslovkou a znakem %. 15 % znamená patnáct procent, 15% znamená patnáctiprocentní (má to logiku, všimněte si, že je rozdíl i v tom, když se číslovka vypíše). (Pozor na angličtinu – tam se v obou významech 15% píše vždy bez mezery.)

Stejně tak 15 cm znamená patnáct centimetrů, zatímco 15cm patnácticentimetrový.

Věk: Správně se píše 7letý; špatně je 7mi letý, 7miletý, 7-mile-tý apod. (I zde to má logiku, když se číslovka vypíše, je to nejbližší – sedmiletý.)

Pomlčky: Je typografický rozdíl mezi spojovníkem (krátký, bez mezer: bu-de-li, Hodinová-Spurná, česko-anglický) a pomlčkou (dlouhá, s mezerami slovo – slovo). Pomlčka bez mezer se píše u číselných rozmezí (1939–1945, 29.–30. ledna, 15–30 cm). Pomlčka není standardně na počítačové klávesnici. Je možné ji zapsat pomocí sekvence Alt 0150 (čísla je nutné psát na numerické klávesnici vpravo).

Zarovnání zleva odsazeného textu: Pokud má být text odsazený od levého okraje, je na počítači nejlepší nastavit na zvolenou pozici levý okraj textu, většinou splní stejnou službu tabulátor (obojí lze nastavit na liště nahoře), ale neměly by se používat mezery. Pomocí nich totiž zarovnání není přesné, což bývá někdy značně patrné.

Vytvořeno s využitím materiálů Vydavatelství UP v Olomouci <http://www.upol.cz/fakulty/zarizeni-a-sluzby/vydavatelstvi-up/pro-autory/jak-pripravit-text/>. Za pomoc a korekturu děkuji RNDr. Anně Petříkové, redaktorce tohoto vydavatelství.

prof. MUDr. Miroslav Heřman, Ph.D.